ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 4, številka 1, 2000 · ISSN 1408-2969

RAZPRAVE

Dieter Birnbacher

O javni vlogi moralnih filozofov

Univerza Heinricha Heineja v Düsseldorfu

Citiranje: Dieter Birnbacher, »O javni vlogi moralnih filozofov«, *Analiza: časopis za kritično misel* 4, št. 1 (2000): 3–10.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

Dieter Birnbacher
Univerza Heinricha Heineja v Düsseldorfu

O JAVNI VLOGI MORALNIH FILOZOFOV

Moralni filozofi so vse pogosteje nepogrešljivi člani etičnih odborov in komisij, ki se ukvarjajo z zaščito okolja in živali, z vprašanji o načinu nadzora pri izvajanju raziskav in z dajanjem nasvetov političnim telesom pri sprejemanju odločitev o moralno občutljivih dilemah v medicini. Poglavitna težava pri javnem delovanju moralnih filozofov pa je v tem, da ni jasno, kaj se v organih, katerih člani so, od njih pričakuje. Kakšno delo naj bi opravljali in kakšno vlogo naj bi v splošnem moralni filozofi v javnosti sploh imeli? Ali obstajajo "strokovnjaki za etiko" in v čem je njihovo izvedenstvo? Članek poskuša odgovoriti na ta ter nekatera sorodna in enako pereča vprašanja.

Ključne besede: strokovnjak za etiko, etična teorija, javna vloga moralnega filozofa.

1. Naraščanje števila strokovnjakov za etiko v svetovalni dejavnosti

Nemški filozofi postajajo čedalje bolj dejavni v javnem življenju in tako zavračajo splošno predstavo o filozofiji kot znanosti, ki običajno nima neposrednega stika s stvarnostjo. Moralni filozofi so vse pogosteje nepogrešljivi člani etičnih odborov in komisij, ki se ukvarjajo z zaščito okolja in živali, z vprašanji o načinu nadzora pri izvajanju raziskav in z dajanjem nasvetov političnim telesom pri sprejemanju odločitev o moralno občutljivih dilemah v medicini. Primere za to najdemo v *Zveznem ministrstvu za zdravstvo*, v "splošnih" etičnih komisijah, ki jih je ustanovilo *Nemško zdravstveno združenje*, in v njegovem okviru organizirani *Stalni komisiji za presaditev organov*, ki uživa celo zakonsko pravico, da organe, namenjene za presaditev, razdeljuje med paciente. Moralni filozofi pa v vse večjem številu sprejemajo tudi svetovalne funkcije v organih Evropske zveze, kakršen je, denimo, odbor, ki ga je zaradi priprave tako imenovane *Konvencije o bioetiki* ustanovil *Evropski svet*. K taki spremembi položaja moralnih filozofov so hkrati prispevali trije dejavniki: (1) nagla rast števila teles, primernih za vstop moralne filozofije v javnost, (2) položaje, ki so bili tradicionalno namenjeni teologom, zdaj zasedajo sekularistični moralni filozofi, kar kaže na to, da cerkveni nauk ni več temelj, na katerem bi se oblikovala miselnost družbe, (3) filozofi, ki se ukvarjajo z raziskavami z ustreznega področja, so kljub razmeroma skromnemu številu končno postali znani. Vzroke za omenjene spremembe gre iskati v naraščajoči potrebi družbe, da pri sprejemanju odločitev upošteva rezultate etičnih raziskav. To pa je zaradi narave družbe, v kateri živimo, težaven posel. Kar še zlasti velja za področje znanosti in tehnologije, ki ga lahko družba zaradi njego-

vega naglega razvoja nadzoruje le v določeni meri. Poglavitna težava pri javnem delovanju moralnih filozofov je v tem, da ni jasno, kaj se v organih, katerih člani so, od njih pričakuje. Ne ve se, kakšno delo naj bi opravljali in kakšno vlogo naj bi v splošnem moralni filozofi v javnosti sploh imeli. Zanesljivo lahko rečemo le, katere vloge *nimajo*. Od njih se ne pričakuje, da zastopajo javnost ali določene družbene skupine. Čeprav včasih v odborih, katerih člani so, med drugim počnejo tudi to, njihov cilj očitno ni samo predstavljanje idej in mnenj ter interesov in bojazni, prisotnih med ljudmi. Da moralni filozofi v takšnih odborih res delujejo *kot* moralni filozofi, dokazujejo nazivi, ki jih dobijo, kot, denimo, "strokovnjak za etiko" ali "predstavnik s področja etične znanosti" (naziv iz statuta enega od odborov *Nemškega zdravstvenega združenja*). Vendar umetelnost takih definicij v bistvu razkriva zadrege, do katerih prihaja zaradi pomanjkanja soglasja o tem, kakšni strokovnjaki moralni filozofi sploh so.

Ali lahko sploh obstaja nekaj takega kot "moralni strokovnjak"? Moralni filozof nedvomno premore določene sposobnosti, po katerih se razlikuje od drugih ljudi. Od "moralnega strokovnjaka" se upravičeno pričakuje, da pozna etične teorije in moralna pravila, ki so se razvila v različnih družbenih skupinah in jih zaradi tega ne moremo preprosto vključiti v eno samo splošno in veljavno teorijo. Poleg tega se od njega pričakuje, da ima razvit občutek za to, kateri moralni problemi pri sprejemanju odločitev izvirajo iz določenih moralnih prepričanj in katera načela in stališča bodo tisti, ki odločitve sprejemajo, najverjetneje podprli. Moralni filozof, ki želi biti pri sprejemanju odločitev aktiven, mora znati znanje o temeljnih moralnih načelih, ki ga posreduje svojim študentom, uporabiti tudi v konkretnih primerih. Poleg sposobnosti mišljenja, občutka za jezik in smisla za pojmovne odtenke mora biti sposoben razumeti tudi stališča drugih in se ne pustiti zapeljati lastnim prepričanjem. Navsezadnje za moralnega filozofa ni značilna samo moralna obveza (čeprav brez tega večina moralnih filozofov to ne bi nikoli postala), ampak tudi posebna sposobnost, da zna v razpravi ostati nevtralen. Ker je etično stališče v bistvu teoretično, zahteva določeno notranjo neodvisnost, ki jo je, še zlasti kadar se razpravlja o perečih vprašanjih, zelo težko doseči. Za moralnega filozofa niso značilne kategorične trditve, s katerimi se običajno baha moralni pridigar, pač pa hipotetične. Kaj v določenih okoliščinah izhaja iz določenih predpostavk? S katerimi problemi, težavami in protiintuitivnimi posledicami bomo imeli opravka, če sprejmemo ta in ta načela? Katera stališča so združljiva in katera ne? Odgovarjanje na tovrstna teoretična vprašanja zahteva določeno zbranost in prožnost, ki ju nima vsak, še posebej, ker pri iskanju odgovorov nanje zagovorniki doslednega spoštovanja načel moralnemu filozofu občasno očitajo nenačelnost.

Kljub temu pa omenjeno iz strokovnjaka za etiko še ne naredi moralnega strokovnjaka, izvedenega v tem, katera načela in vrednote so pravilna. Ugled strokovnjaka za etiko temelji na njegovem strokovnem znanju, ne na karizmatičnosti guruja. Razlog za to tiči v dejstvu, da moralnih prepričanj ni mogoče brezpogojno dokazati; temeljijo namreč na bolj ali manj prepričljivih premislekih, za katere bi bilo naivno pričakovati, da jih bodo vsi brez pomisleka sprejeli. Za moralne sodbe je resda značilno, da si lastijo splošno veljavnost, da se torej zanje trdi, da so spre-

jemljive za vsakogar. V resnici pa ni nobenega jamstva, da bi bila taka trditev kdaj zares potrjena. To lepo kažejo nekatere novejše razprave o temeljnih moralnih vprašanjih s področja uporabne etike, denimo vprašanj, ali ima zarodek pravico do življenja in ali je evtanazija moralno dopustna. Zdi se, da končnega soglasja o teh temeljnih moralnih vprašanjih ne bomo dosegli niti po dolgotrajni in temeljiti razpravi. Čeprav so nekatere moralne norme nesporne (denimo tiste, ki jih je Bernard Gert v svoji knjigi *Morala: njen značaj in utemeljitev* po vzoru starozaveznih desetih Božjih zapovedi povzel v obliki kanona desetih "moralnih pravil"), pa vprašanja, s katerimi se običajno zatečejo po nasvet k moralnim filozofom, ne sodijo mednje. Pri slednjih gre po pravilu za sporna vprašanja, glede katerih so moralni napotki nejasni, minimalistične moralne teorije pa si na njih lomijo zobe. Celo sklicevanje na moralno "zdravo pamet" nam ponavadi ne pomaga. Ta ne samo da nam ne da jasnih odgovorov na težavna vprašanja, temveč je sporno tudi, ali bi v primeru, da nam je tako enoznačno rešitev sposobna priskrbeti, moralna "zdrava pamet" sploh obvezovala posameznikovo moralo. Težava je v tem, da vsebine konvencionalne morale ne določa le pravilno sklepanje, pač pa tudi različne kulturne tradicije in zgodovinske okoliščine. Sklicevanje na konvencionalno moralo zato ne bo vodilo le v heteronomijo, ampak tudi v vprašljiv moralni konzervativizem. Po vseh moralnih novostih, kot so deklaracija o človekovih pravicah v 18. stoletju, ideja o etiki živali v 19. stoletju ali pa ideja o ohranitvi narave za prihodnje rodove v 20. stoletju, se mora sama morala znotraj vodilnega svetovnega nazora šele uveljaviti. Če je sploh smiselno govoriti o moralnem napredku, le-tega gotovo ne spodbuja vedno središče družbe ali kulture, temveč pogosto njuno obrobje.

Iz dejstva, da biti strokovnjak za etiko še ne pomeni *avtomatično* biti moralni strokovnjak, pa ne sledi, da strokovnjak za etiko ne sme sodelovati v razpravah o temeljnih moralnih vprašanjih. Zaradi pomanjkanja natančnosti pri oblikovanju moralnih sodb strokovnjaku za etiko nima smisla prepovedati, da bi enakovredno razpravljal o spornih moralnih vprašanjih, kot pogosto zmotno sklepajo filozofski laiki, češ da za njegove sodbe tako ali tako ne jamči več njegova strokovnost. Kot moralist sprejema sodbe na osnovi svoje lastne moralne presoje, tako kot vsi nefilozofi. Nobeno izvedenstvo v etiki ga ne more razbremeniti njegovega lastnega in še kako osebnega vrednotenja. Kljub temu pa je lahko tudi tako početje strokovnjaka za etiko koristno zanj. Od njega upravičeno pričakujemo, da pri sklepanju, na podlagi katerega bo izoblikoval sodbo, ne bo delal napak, ter da bo v podporo svojim stališčem navajal razloge, ki, kljub temu da niso brezpogojno dokazljivi, vsaj omogočajo razumno razpravo. Njegovi argumenti morajo biti poleg tega jasni, razumljivi in razvidni, če naj ne postanejo lahka tarča njegovih nasprotnikov, pa ne smejo temeljiti na posamezni avtoriteti ali tradiciji.

Ali si sme poleg teh minimalnih pripomočkov strokovnjak za etiko lastiti še kakšne spoznavne prednosti? Nekateri avtorji vidijo odločilno prednost morale moralnega filozofa pred moralo praktika v sposobnosti prvega, da razmišlja in razlo-

čuje. To pogosto pripisujejo dejstvu, da je moralnemu filozofu v nasprotju s praktikom prihranjeno mehanično vsakodnevno sprejemanje odločitev. Čas se ima posvetiti bolj abstraktnim vprašanjem, njegove odločitve pa ne trpijo toliko zaradi organizacijske slepote in institucionalnih omejitev ter dušečih pričakovanj stroke in družbe. In res bodo odločitve, ki jih v varstvu svojega naslonjača sprejema moralni filozof, verjetno bolj premišljene od odločitev dejavnega praktika. Neodvisnosti moralnega filozofa pa kljub temu ne kaže precenjevati. Tako kot se je praktiku pogosto težko otresti ustaljenih postopkov in navad, se tudi moralni filozofi pri sprejemanju odločitev le s težavo osvobodijo sprejetih načel. Poleg tega je prednost praktika pogosto v tem, da je bližje aktualnemu dogajanju, kar pomeni, da je v določenem smislu sposoben bolje dojeti stališča tistih, ki jih odločitve neposredno zadevajo. Praktik moralnega filozofa, denimo, običajno prekaša v sposobnosti oceniti psihološke vidike moralne odločitve. Glede na vse omenjeno je torej le malo razlogov, zaradi katerih bi pri sprejemanju moralnih sodb dajali prednost moralnemu filozofu.

2. Strokovnjaki za etiko v praksi

Zamisel o vključevanju strokovnjakov za etiko v svetovalno delo je, sodeč po mojih izkušnjah, dobra. Njihova sposobnost razčlenjevanja igra ključno vlogo pri argumentih, katerih moč je zaradi uporabe nejasnih in dvoumnih pojmov težko oceniti. Lep primer za to so razprave v medicinski etiki, kjer se sprti strani izmenično sklicujeta na človeško dostojanstvo, avtonomnost, porazdelitveno pravičnost in kakovost življenja. Celo pri tolmačenju na prvi pogled neproblematičnih pojmov, kot sta na primer korist in škoda, naletimo na težave, ki moralnim filozofom zagotavljajo trajno zaposlitev. Ali mora korist ali škodo kot takšno res vedno izkusiti sam koristnik ali žrtev? Ali lahko nekomu škodimo po njegovi smrti? Ali lahko nekomu škodimo na ta način, da ga pustimo živeti (kot v primeru "napačnega življenja")?

Strokovnjak za etiko lahko vedno pomaga v primerih, ko se rešitve dobro znanih problemov *po podobnosti* uporabljajo za rešitve novih, čeprav niso težave s tolmačenjem zaradi tega nič manjše. Lep zgled za to je tako imenovani argument iz sokrivde, ki nastopa v razpravi o tem, ali je moralno dopustno splavljenim zarodkom odstraniti možgansko tkivo in ga uporabiti za zdravljenje bolnikov s Parkinsovo boleznijo. Ali ni zdravnik, ki uporablja možgane splavljenega zarodka v take namene, glede na to, da zdravniki ne smejo kršiti zakona, da je splav v Nemčiji nezakonit (čeprav kršitelji niso kaznovani) in da se ženska odloči za splav ne vedoč, da bo splavljeni zarodek potem uporabljen v medicinske namene, kriv, tudi če sam ne sodeluje pri splavu, ker pri svojem nadaljnjem delu uporablja rezultate, pridobljene z nezakonitim dejanjem? Kateremu primeru je opisani zares podoben? Primeru, ko nekomu lajšamo trpljenje z uporabo organov žrtve umora, ali primeru uporabe organov ljudi, ki jih je usmrtila vlada, kot se, denimo, še danes dogaja na Kitajskem? Prvi primer intuitivno podpira omenjeno odstranitev možganov, drugi pa ne. V prvem primeru sta krivec za smrt in uporabnik možganov dve različni osebi, v drugem pa ne. S tem pa naših težav še ni konec. V opisanem primeru sta ginekolog, ki je opravil splav, in nevrolog, ki se je z njim oko-

ristil, sicer dve različni osebi, vendar pa oba pripadata isti poklicni skupini (zdravnikom) in sta že od začetka potek celotnega postopka načrtovala tako, da sta se splav in odstranitev možganov časovno ujela.

Zgrešeno je misliti, da ima strokovno mnenje strokovnjaka za etiko prednost pred njegovimi vsakdanjimi izkušnjami. Delo strokovnjaka za etiko poteka večidel na "splošni" ravni. Tako ugotavlja, na katerih področjih družbenega življenja bi se lahko pojavili moralni problemi, prizadeva si za zakonsko priznanje v družbi pomanjkljivo zastopanih interesov in stališč, s prevzemanjem vloge posrednika med sprtimi stranmi pa omogoča in pospešuje razpravo. Da imajo v vsakem svetovalnem odboru in odboru za sprejemanje odločitev med razpravo glavno besedo predstavniki določene vodilne znanosti (zdravniki v medicinskih odborih, naravoslovci v odborih za zaščito živali, družboslovci in inženirji v odborih za raziskavo tehnoloških tveganj), po svoje vodi do določene poklicne ozkoglednosti in zanemarjanja pomembnih razsežnosti obravnavanega problema. Naravoslovce le redko odlikuje občutek za širši družbeni odmev njihovega dela, še manj pa za *simbolno* vrednost spornih znanstvenih, tehničnih in medicinskih novosti. Nasprotno pa družboslovci simbolne vrednosti jemljejo kot preprosto dejstvo, ne da bi poskusili preveriti, ali izpolnjujejo merila razumnosti in ustreznosti. Strokovnjak za etiko ima tako pogosto nalogo, da z objektivnostjo zunanjega opazovalca, ki vidi onstran meja vsakokratnega predmeta razprave, postavlja nekakšne "moralne diagnoze" in razpravo obogati z vidiki, ki so ostali drugim razpravljalcem zaradi osredotočenosti na predmet razpravljanja prikriti.

Dodatno pomembno poslanstvo strokovnjaka za etiko je vezano na njegovo vlogo posrednika med sprtima stranema – da namreč tedaj, ko se spor zaostri, stališča in poglede ene strani predstavi tako, da jih razume tudi druga stran. Izločiti mora predsodke, zmotna prepričanja in zavajajoče mite, da bi naredil prostor za disciplinirano in razumno izmenjavo argumentov. Čeprav je njegovi nevtralnosti navkljub seveda mogoče, da ga obrekovanje, polarizacija in napačne poenostavitve, podobne tem, ki so v Nemčiji zaznamovale razpravo o medicinski etiki in zaradi katerih se je iz javnosti na strokovnjake za etiko vsul plaz obtožb, nazadnje prisilijo, da se postavi v bran ene od sprtih strani.

3. Očitki strokovnjakom za etiko

Kritike, sredi katerih se znajde strokovnjak za etiko, lahko prihajajo od znotraj (iz njegove lastne stroke) ali od zunaj (iz javnosti). Ne gre si zatiskati oči, da strokovnjak za etiko niti znotraj svoje stroke ni na najboljšem glasu. Poskusi prenašanja filozofskega znanja v prakso po mnenju mnogih akademskih filozofov niso skladni z idejo, da se filozofija ne bi smela "umazati s stvarnostjo". Razen tega leti nanj zaradi sodelovanja v nepredvidljivi politični igri sum, da so njegovi argumenti preračunljivi in ne iskreni in da zato spodkopava intelektualno integriteto stroke kot celote. Zaradi prevladujočega mnenja med filozofi, da normativne sodbe niso resnične, zato ker jih ni mogoče dokončno utemeljiti, visi nad filozofi, ki se ukvarjajo z uporabno etiko, neprestana obtožba, da so neresni in da so se prodali politiki, kar meče senco na celotno podjetje uporabne etike. Dokler uporabna

etika ne bo temeljila na resničnosti, se pravi na nepreklicno veljavni teoriji, naj se z njo raje ukvarjajo pridigarji, guruji in politiki. Tipično vprašanje filozofa specialista uporabnemu moralnemu filozofu je zato, ali se *ob tem* morda ukvarja tudi s pravo filozofijo.

Zadržki in obtožbe s strani javnosti in medijev so raznovrstni. Moralnemu filozofu se po eni strani očita, da je "lutka" v rokah močnih družbenih skupin, stališč in interesov (in da se je zavestno ali nezavedno prodal v sužnost vladnim, političnim ali ekonomskim silam). Po drugi strani pa se ga obtožuje, da pomeni nevarnost za druge in da zavestno ali nevede spodkopava življenjsko pomembne družbene vrednote. Glede *zgradbe* je preveč konzervativen, glede *vrednot* pa premalo. Vsi ti očitki so nenavadno hudi, v kombinaciji s teorijami zarote, ki jim manjka sleherni stik z realnostjo, pa celo žaljivi. V luči omenjenih teorij sistematično spodkopavanje pomembnih vrednot ni posledica napačnih presoj praktičnega filozofa, pač pa premišljen, z vlado ali kako drugo interesno skupino usklajen prevrat.

Če gledamo na stvar razumno, se uporabni etiki predani moralni filozof težko izogne očitku, da je "lutka" ali da sodeluje v nekakšni "storitveni etiki". Ker poskuša svoje moralne ideale uresničiti v praksi, je samoumevno, da se pridruži ljudem, ki mu pri tem obljubljajo učinkovito pomoč. Čeprav take in drugačne močne "stranke" moralne filozofe na prvi pogled enostransko izkoriščajo, je rezultat običajno plod medsebojnega sodelovanja. Prav tako se zdi neizogibno, da bodo nasprotniki praktičnega moralnega filozofa trdili, da se je "prodal". V proticerkvenih krogih porajajo posebno stroga stališča v zvezi s številnimi vprašanji medicinske etike sum, da se gre na roko cerkvi, medtem ko levica v skrajno liberalnih stališčih glede omenjenih vprašanj vidi popuščanje zahtevam gospodarskih interesnih skupin. V ozadju je pomanjkanje pripravljenosti priznati, da je značaj prepričljivih moralnih odgovorov ali stališč različen – če nekdo z nami ne soglaša, domnevamo, da ima za to strateške razloge ali pa se moti. Zato mora biti moralni filozof v svojem zavzemanju za srednjo pot med dvema skrajnima stališčema pripravljen na to, da se bodo kritike o "prodajanju" nanj vsule z obeh strani. Kdor bo na primer v razpravi o pravicah živali zavzel vmesno stališče, ta ne bo našel veliko somišljenikov ne med ostrimi nasprotniki in ne med zagovorniki poskusov na živalih. Velike težave bo imel celo pri prepričevanju zagovornikov obeh skrajnih stališč, da je o njegovem predlogu kljub vsemu vredno razmisliti.

Enako težko se bo izogniti očitkom, da pomeni nevarnost za druge in da sodeluje v prevratih. Prvič zato, ker se lahko boj moralnega filozofa za resnico in intelektualno poštenost, kot je pravilno ugotovil že Schopenhauer, razume kot "zločinski napad na posvečene zadeve srca" (*Temelji morale*, 1. poglavje); kdor pri presoji uporablja razum namesto vesti, pa je že od začetka sumljiv. Drugič pa zato, ker moralni filozof v razpravah o perečih zadevah (dokler ne plava s tokom časa ali dokler se ne odreče praznemu besedičenju) s svojo moralno držo sam po sebi nasprotuje eni izmed sprtih strank. Le da mu v nasprotju z razpravo v znanstvenem okolju te stranke ne očitajo le intelektualnega, ampak tudi moralni prekršek. Moralni filozof, ki dela napake pri reševanju moralnih problemov, ni le slab mislec,

ampak prav gotovo tudi slab človek. Najmanj, kar mu očitajo, je, da pomeni potencialno nevarnost tudi za druge ljudi, saj lahko kot moralni filozof (moralist, pridigar ali retorik) svoje izvedenstvo in ugled uporabi za to, da bi jih spreobrnil (lahko pa to v enak namen uporabi nekdo drug).

Drugače kot pri očitku, da je moralni filozof predmet izkoriščanja, pa kaže obtožbo, da pomeni grožnjo za druge, vzeti resno. Ne le zato, ker lahko nevarna stališča ogrozijo tudi njega samega (kot v primeru Sokrata), ampak tudi, ker mora moralni filozof pravilno pretehtati in oceniti stopnjo, v kateri njegova stališča ogrožajo javnost. Moralni filozof je za nenamerne, toda predvidljive posledice svojih javno predstavljenih moralih stališč odgovoren v smislu tega, kar Odo Marquard imenuje "Ethikfolgenethik" – etika posledic etike (Marquard, 1981). Odgovornosti za tovrstne posledice se zgolj s tem, da jih pripišemo prepričljivosti njihovih vsebin, ne da znebiti. Eno je, ali je neko stališče glede na njegovo vsebino pravilno, nekaj povsem drugega pa, ali ga je prav javno predstaviti.

Kljub vsemu pa je strokovnjak za etiko redko izpostavljen očitku, da ogroža druge. Razlog za to tiči v dejstvu, da izvira ta grožnja pogosto iz vrednostnih stališč, ki jih zagovorniki "nevarnih" stališč zavračajo. Avtorji, ki se jih skuša prepričati s tako imenovanimi "argumenti iz spolzke strmine", so zato na splošno najmanj dovzetni zanje. Zagovornikom odprave nadzora nad drogami ali splavom se ni treba bati, da bi se zaradi tega znašli na spolzki strmini in bili nazadnje prisiljeni zagovarjati tvegano metadonsko terapijo ali pa zakon, ki dovoljuje prekinitev nosečnosti v prvih treh mesecih. Na moralnega filozofa bo argument iz spolzke strmine naredil vtis le takrat, ko bodo ogrožene njegove lastne vrednote – take razmere pa so za ljudi, ki menijo, da so njihove vrednote do te mere neovrgljive, da si sploh ne morejo zamisliti obstoja alternativnih vrednot, običajno nepredstavljive. Nadalje, kar ima moralni filozof za odprtost in zbranost, se lahko v odvisnosti od tega, kaj je trenutno v središču zanimanja, gladko sprevrže v hladnost in nečlovečnost. Oglejmo si to na primeru poskusov na živalih. Če je v središču zanimanja bolnik, ki bi mu lahko rezultati omenjenih poskusov pomagali, bodo moralnega filozofa, ki se bo iz etičnih razlogov zavzemal za omejevanje poskusov na živalih, prav gotovo obtožili nečlovečnosti. Toda enake obtožbe bo ta deležen tudi v primeru, da poskuse na živalih (pa najsi bo to v še tako izjemnih okoliščinah) podpre, le da ga bodo tokrat nečlovečnosti obtožili zagovorniki pravic živali. Zato lahko zaključimo, da moralni filozof, ki se odloči zapustiti slonokoščeni stolp in se podati v javnost, ne potrebuje le dobrih razlogov in zdravih teorij, ampak tudi in predvsem močne živce.

prevedel Jan Bregant

On the Public Role of Ethics Experts

Moral philosophers are increasingly active as members of ethical boards and committees dealing with questions of principle in the supervision of research and in advice to political bodies in morally sensitive areas of medicine, the protection of the environment, and the protection of animals. The problem is that there is a fundamental unclarity about what is expected of the moral philosopher in these bodies. What exact role is the "ethics expert" supposed to fulfill and what role should he ascribe to himself? And is there such a thing as an "ethics expert" at all? The paper is an attempt at answering these and some other related, but equally pressing questions.

Keywords: ethics expert, ethical theory, public role of a moral philosopher.

Literatura

Marquad, O. (1981). *Abkehr vom Prinzipiellen*. Stuttgart: Reclam.